

MALTA

**QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA**

**ONOR. IMHALLEF
PACE RAYMOND C.**

Seduta ta' 01 ta' Ottubru, 2002

Citazzjoni Numru. 1121/2001/1

Chris Cachia & Associates Limited

VS

Damian u Roseanne konjugi Formosa

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premiss:-

Illi l-konvenuti huma debituri tas-socjeta' attrici fis-somma komplessiva ta' Lm2,645, rapprezentanti in kwantu ghas-somma ta' elf, mitejn u hamsa u erbghin lira Maltin (Lm1,245) ammont lilhom misluf, u in kwantu ghas-somma ta' elf u erba' mitt lira Maltin (Lm1,400) ghall-valur ta' *computer* lilhom misluf mis-socjeta' attrici, liema *computer* ma giex debitament ritornat lill-istess;

Illi avolja nterperl原因 biex ihallsu dan l-ammont, il-konvenuti baqghu inadempjenti u ma hallsu xejn;

Illi jezistu l-elementi kollha rikjesti mill-ligi a tenur tal-**Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta**, peress li d-dejn huwa cert, likwidu u dovut, u fil-fehma tas-socjeta' attrici, l-konvenuti m'ghandhomx eccezzjonijiet x'jaghtu ghat-talba ta' l-istess socjeta' attrici;

Illi ghalhekk l-istess socjeta' attrici talbet lil din l-Onorabbli Qorti sabiex dispensat is-smiegh tal-kawza skond id-disposizzjonijiet ta' l-**artikolu 167 et. seq. tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili (Kap 12) tal-Ligijiet ta' Malta**, u *in vista* ta' l-affidavit guramentat hawn annessa u mmarkata bhala Dok "A":

(1) Tiddeciedi l-kawza skond it-talba, bid-dispensa tas-smiegh;

(2) Tiddikjara illi l-konvenuti huma debitori tas-socjeta' attrici fis-somma komplessiva ta' Lm2,645, rapprezentanti in kwantu ghas-somma ta' elf, mitejn u hamsa u erbghin lira Maltin (Lm1,245) ammont lilhom misluf, u in kwantu ghas-somma ta' elf u erba' mitt lira Maltin (Lm1,400) ghall-valur ta' *computer* lilhom misluf mis-socjeta' attrici, liema *computer* ma giex debitament ritornat lill-istess;

(3) Tikkundanna lill-konvenuti jhallsu lis-socjeta' attrici is-somma komplessiva ta' Lm2,645, rapprezentanti in kwantu ghas-somma ta' elf, mitejn u hamsa u erbghin lira Maltin (Lm1,245) ammont lilhom misluf, u in kwantu ghas-somma ta' elf u erba' mitt lira Maltin (Lm1,400) ghall-valur ta' *computer* lilhom misluf mis-socjeta' attrici, liema *computer* ma giex debitament ritornat lill-istess;

Bl-ispejjez inkluzi dawk ta' l-ittra ufficjali datata Marzu 2001 kif ukoll il-mandat ta' sekwestru u bl-interessi legali kontra l-konvenuti li huma minn issa ngunti ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol. 3 *et seq.* tal-process;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat il-verbal tas-seduta tat-12 ta' Lulju 2001;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti a fol.15 tal-process fejn eccepew:-

(1) Illi mhux minnu li kien hemm self ta' flus, u *inoltre* kwalunkwe self huwa null u bla effett peress li sar minghajr il-kunsens tal-konjugi.

(2) Illi l-konvenut ghandu jiehu l-ammont ta' kemm jiswa l-istess *computer* mghoddi lilu, u ghalhekk huwa lest li jirritorna l-istess *computer* kemm-il darba jithallas l-ammont lilu dovut.

Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuti a fol. 15 *et seq.* tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tal-31 ta' Ottubru 2001 fejn xehed Chris Cachia u Dr. Adrian Delia ddikjara li f'dan l-istadju m'ghandux provi aktar;

Rat in-nota tal-konvenuti li permezz taghha pprezentaw l-affidavits ta' Damian Formosa, Roseanne Formosa, Robert Aquilina, u Raymond Sciortino;

Rat il-verbali tas-seduta tas-17 ta' Jannar 2002 fejn Dr. Daniela Borg ghall-konvenuti ddikjarat li huma m'ghandhomx aktar provi; tas-27 ta' Frar 2002 fejn xehed in kontro-ezami Damian Formosa. Dr. Adrian Delia talab li jerga' jixhed Chris Cachia fuq il-kwistjoni tal-'*commissions*'. Dr Daniela Borg opponiet *stante* li l-provi attrici gew konkluzi fil-31 ta' Ottubru 2001. Il-Qorti laqghet it-talba. Xehed Chris Cachia. Id-difensuri ddikjaraw li m'ghandhomx provi aktar; tal-11 ta' April 2002 fejn id-difensuri trattaw il-kawza. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghall-1 ta' Ottubru 2002.

Rat id-dokumenti kollha esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

Illi s-socjeta' attrici permezz tal-kawza odjerna qed tallega li hija kreditrici tal-konvenuti in kwantu ghall-ammont lilhom misluf, kif ukoll ghall-valur ta' *computer* lilhom misluf minnha u li ma giex ritornat.

Illi l-konvenuti min-naha taghhom jichdu li kien hemm self ta' flus, u li *inoltre* kwalunkwe self huwa null u bla effett minhabba li sar minghajr il-kunsens tal-konjugi. Fit-tieni lok eccepew illi l-konvenut ghandu jiehu l-ammont ta' kemm jiswa' l-*computer* mghoddi lilu u b'hekk huwa lest li jirritorna l-istess *computer* kemm-il darba jithallas l-ammont lilu dovut.

A. PROVI PRODOTTI

Illi **Chris Cachia** xehed li l-kumpanija *Chris Cachia & Associates Limited* hija tieghu u huwa *Managing Director* taghha. Huwa spjega li Damian Formosa kien jahdem ma' kumpanija jbiegh l-*insurance* bhala *manager*. Huwa twaqqaf u spicca jahdem fuq *commission*. Infatti huwa kien kellem lill-*management* tal-Middle Sea u dawn talbu lix-xhud biex jghin lill-konvenut. Kien iltaqa' mieghu u kien offrielu biex jidhol bhala *salesperson* mieghu u sar kuntratt f'dan is-sens. Formosa kellu jithallas *commission* jekk ibiegh. Minhabba l-esperjenza li kellu x-xhud selfu *computer* biex ikun jista' jahdem u minhabba li f'illi kien bil-paga u f'illi spicca *on commission basis* qallu li kellu problema kbira finanzjarja u bhala parti mill-arrangement tah *loan* ta' xi elf u ftit fuqhom. Saret skrittura (Dok."CC1") u l-konvenut iffirmaha. Imbaghad esebixxa zewg kuntratti (Dok "CC2" u "CC3") li saru mal-konvenut wiehed relattat mas-socjeta' Middle Sea Insurance p.l.c. u l-iehor mal-Middle Sea Valletta.

Illi wara sitt xhur li silfu l-flus il-konvenut beda johloq il-problemi fis-sens li ma baqax jopera minn go l-ufficcju tieghu. Huwa beda jopera ghal rasu u x-xoghol beda jdahhlu dirett lill-Middle Sea u b'hekk ir-relazzjoni taghhom

marret il-bahar. Huwa ma kellux kontroll ikun jaf x'qed idahhal.

Illi rigward il-*computer* spjega li kien xtara sitt *computers* fil-kumpanija. Is-*sales people* kellhom l-ghazla jew jixtru jew fil-kaz tal-konvenut minhabba li kellu certu esperjenza innegojza mieghu li jaghtih *computer* biex juzah waqt il-hin tax-xoghol biss u ghalkemm talabulu lira, l-konvenut qatt ma rritornah u b'hekk qed jippretendi l-hlas tieghu. Huwa kellu jirritornah meta telaq f'Lulju 1998.

Illi l-istess attur xehed li fil-kuntratt ghandu klawsola fejn tghid li malli jieqaf kellu jirritorna l-*computer* u kull haga li provdilu. Jekk jonqos skond wahda mill-klawsoli hemm multa ta' hamest' elef lira (Lm5,000). Rigward is-self qal illi l-konvenut hallas darba xi *hundred pounds* (Lm100) u dan tnaqqas mill-ammont rikjest. Ix-xhud cahad li ghandu jaghti xi flus lill-konvenut lanqas fuq *commission* ghax il-*commission* tieghu kienet tithallas dirett mill-Middle Sea u x-xhud kien jiehu l-parti tieghu u qatt ma kellu jghaddilu cekkijiet ta' *commission*.

Illi nfatti huwa spjega li meta l-klijent ihallas il-flus, jidhlu, jigu processati u tohrog il-polza u huwa kien jithallas *commission*. Fil-kaz ta' Damian Formosa fuq is-*sales* li ghamel hu personalment ma thallas qatt sal-lum u r-raguni hija li l-konvenut mar ikellem il-*Management* u qalilhom biex ma jonorawx l-*agreement* li hu ffirmat. F'dak l-*agreement* huwa kien qed jawtorizza lil Middle Sea biex ihallsu lix-xhud *commission* mis-*sales* li ghamel hu personalment. Sal-lum minn dawn is-*sales* Chris Cachia xehed li hu ma thallas xejn.

Illi kompla jispjega li kien jaghtih fuq is-*sales* li jbiegh huwa, jigifieri jekk jigbor il-flus fuq li jbiegh hu kien jaghtih *refund* ta' 5% fuq is-*sales* tas-*salesmen* li allokalu. Pero' fir-realta' qatt ma seta' jaghtih *refund* ghax fuq is-*sales* tieghu qatt ma rcieva. Kwindi l-*commissions* li naqqas mhux dovuti lil minn Chris Cachia. Il-konvenut thallas min-naha tal-*management* tal-Middle Sea.

Illi in kontro-ezami u meta gie muri diversi dokumenti esebiti mill-konvenut l-istess xhud sostna li dawn kienu kopja tal-*commissions* li jrcievu s-*salesmen* u fihom hemmhekk ikollu sommarju ta' x'ikun ircieva bhala *commission overwriting*. Rega' sostna li fuq ta' Damian Formosa ghadu ma rcieva xejn mis-*sales* li ghamel. Dwar Ray Sciortino thallas ghax ix-xhud jew ahjar il-kumpanija tieghu kienet thallset.

Illi l-konvenut, **Damian Formosa** fl-affidavit tieghu spjega li flimkien ma' Raymond Sciortino kien joffri servizz ta' tahrig u jiehu hsieb is-*sales team* li kellu Chris Cachia. Qal illi s-sitwazzjoni finanzjarja tieghu ma kienitx tippermetti li jixtri *laptop*. B'hekk Chris Cachia qallu li kien ser jaghtih *laptop* izda kellu jistenna ftit ghax ried jigbru minghand xi *salesman* li ma kienx se jibqa' jahdem ma' Chris Cachia & Associates. Ghalhekk inghata *laptop* f'basket bl-isem "Chris Cachia & Associates" irrakmat fuqu.

Illi huwa sostna li kien ftiehem ma' Chris Cachia li kellu jhallas ghal dan il-*computer* bil-mod mill-*commissions* li Chris kien jaghtih bhala hlas ta' servizz ta' tahrig li l-istess konvenut kien joffri lill-kumpanija "Chris Cachia & Associates". Kien miftiehem illi l-hlas lilu bhala *commissions* kellu johrog kull tlett xhur. *Nonostante* l-iskrittura (Dok.CC1) huwa cahad li nghata xi self mill-kumpanija u li qatt ircieva xi flus.

Illi wara li kien ghadda ftit taz-zmien, beda jinqala' l-inkwiet bejnu u bejn Chris Cachia u fil-fatt huwa m'ghandux kopja ta' l-iskrittura ghax zamm il-*file* tieghu ghandu. Chris Cachia kien ukoll ta struzzjonijiet lill-haddiema tieghu biex ma jhalluhx jidhol fl-ufficini tieghu ghax kien *persona non grata* .

Illi wara li ma baqax aktar jaghti s-servizz tieghu Cachia kien kitiblu ittra datata 18 ta' Awissu 1999 (Dok. "DF1") fejn fiha qallu li qieghed jipprepara *cheque* biex ihallsu l-*commissions* li kellu jaghtih. Dan ic-*cheque* qatt ma nghatalu u b'hekk baqa' ma rritornax il-*computer* ghax l-ammont dovut lilu bhala *commissions* jammonta skond hu ghall-prezz tal-*computer*. Il-*commissions* li kellhom

jithallsu minn Chris Cachia kienu dovuti lilu u lil Raymond Sciortino bhala persentagg tal-*business* illi jipproduci s-*sales team* illi kienu jmexxu huma t-tnejn. Huwa b'hekk ipprezenta rendikont tas-*sales* illi kienu saru li jindika total ta' *overwriting commissions* dovuti allegatament lilhom it-tnejn. Raymond Sciortino thallas u l-konvenut qed jippretendi li jithallas l-istess ammont.

Illi in kontro-ezami qal illi mid-dokumenti li esebixxa huwa l-*commissions* jindikaw data minn Dicembru 1998 sa Awissu 1999. Dawn id-dokumenti gew ippreparati mill-amministratur ta' Chris Cachia & Associates. Il-kopja nghatat lil Ray Sciortino li ghaddielu kopja. Huwa qabel li kellu jithallas mill-*overwriting commission* mill-*business* li jsir – il-flus iridu jingabru minghandhom qabel ma jghadduhom lilu. Huwa cahad li mar ikellem lill-*management* tal-*Middle Sea* biex Chris Cachia & Associates ma jithallsux tal-*commissions*. Anzi huwa sostna li dan Chris Cachia thallas ghax il-*Middle Sea* thallas tal-*business* li jsir u tohrogilhom il-*commissions*. Huwa sostna li hu dovut l-ammont li hu l-istess prezz tal-*computer*. Cahad ukoll li qatt ircieva xi flus ghalkemm qabel li l-iskrittura (Dok."CC1" a fol. 26 tal-process) giet iffirmata minnu.

Illi l-istess konvenut ikkonferma li Ray Sciortino thallas parti sostanzjali dovuta lilu. Fuq domanda tal-Qorti jekk kienx hemm raguni ghaliex Sciortino thallas u huwa le risponda li ma jafx.

Illi **Roseanne Formosa**, mart il-konvenut, xehdet li fiz-zmien li zewgha kien jaghti s-servizz tieghu lis-socjeta' attrici qatt ma giet f'kuntatt ma' Chris jew ma' xi persuni ohra li jahdmu mieghu. Hija mill-bqija spjegat x'kien gara ghalkemm hafna mix-xhieda taghha giet a konoxxenza taghha mhux ghax kienet prezenti imma ghax qalilha zewgha. L-ewwel darba li semghet bis-self kien meta zewgha rcieva ittra d-dar u qalet li sa fejn taf hi lil Damian qatt ma wasallu *cheque* ghal xi hlas ta' *commission*.

Illi xehed ukoll **Robert Aquilina** li kien jahdem mas-socjeta' attrici mill-1 ta' Jannar 1998 sal-15 ta' Ottubru

2000. Huwa kien jockupa l-kariga ta' *Administration Manager*. Xoghlu kien jinvolvi wkoll li jiehu hsieb l-*accounts* u b'hekk anki li johrog ic-cekkijiet dovuti bhala hlas fosthom *cheques* tal-*overwriting commissions* dovuti lil Damian Formosa mis-socjeta' attrici ghas-servizz lilhom moghti. Qal li l-konvenut kien *sales manager* fit-team tas-socjeta' u li kien inghata *secondhand laptop* minn Chris Cachia u li kien hemm ftehim bejniethom illi Damian Formosa kien ser ihallsu s-somma stabbilita ta' Lm1,245 li kellha tinqata' mill-*overwriting commissions* dovuti lill-istess Formosa minn zmien ghal zmien.

Illi minhabba l-kariga li kellu kompla jispjega li hu kien konxju mill-fatt illi biex zgur ikun kopert Chris Cachia kien ghamel skrittura privata fejn inkiteb illi l-konvenut kellu jaghti lil Chris Cachia s-somma ta' Lm1,245 liema somma kellha tinqata' kif gie gia spjegat. Din kienet miktuba b'tali mod illi giet tidher daqs li kieku Chris Cachia kien qed jaghti *loan* lill-konvenut, mentri fil-fatt flus, sa fejn jaf hu, qatt ma ghaddew minn idejn Chris Cachia ghal ghand Damian Formosa ghax dik is-somma kienet tirrapprezenta l-valur tal-*laptop computer*.

Illi fl-affidavit tieghu **Raymond Sciortino** spjega li hu kien jaghti s-servizz tieghu lis-socjeta' attrici f'dak li hu tahrig u *support* lis-*sales team*, l-istess bhal Damian Formosa. Fil-fatt huwa u l-konvenut kienu jaqsmu l-*commissions* li johorgu mis-socjeta' attrici kull tlett xhur bin-nofs. Huwa xehed li Chris Cachia kien ta lill-konvenut *computer* li qabel kien ghand *salesman* iehor. Il-ftehim kien li l-*computer* kellu jithallas mis-sehem tal-*commissions* dovuti lil Damian Formosa li kienu johorgu kull tlett xhur. L-ammont tal-*commissions* dovuti lilhom kien jidher fi *statement* li t-total tieghu kien jinqasam bejnu u bejn Damian. L-arrangament illi kellhom fuq *commissions* jidher car mill-iskrittura Dok. "RS1" (a fol.52 tal-process) fejn huwa kien ircieva *statement* ghal dan l-ammont. Il-hlas ta' dawn il-*commissions* dejjem kien isir minn Chris Cachia permezz ta' *cheque* mahrug minnu.

B. APPREZZAMENT TAL-PROVI.

Illi dwar l-allegat self tal-flus jinghad li l-konvenut ma ssodisfax ir-rekwiziti biex jipprova li dan effettivament ma sarx. Huwa stess fix-xhieda tieghu kkonferma li l-firma fl-iskrittura ta' self datata 10 ta' Frar 1999 (Dok."CC1" a fol.26 tal-process) hija tieghu.

Illi in effetti fl-istess skrittura jinghad li:-

"I hereby confirm that I have received from the above company a loan of Lm1,245. This loan will be paid in full by the 31st December 1999 at quarterly installments of Lm104 every month and a final ... .. payment of Lm205 in December 1999. If the monthly installments are not paid, an interest charge of 9.5% will be added to the balance".

Illi ghalhekk la darba l-kontenut tal-istess kuntratt jew ftehim huwa car hija regola fundamentali tal-ligi li dawn ghandhom jigu applikati fis-sens normali taghhom tant li skond l-**artikolu 1002 tal-Kodici Civili** hemm stipulat illi *"Meta l-kliem ta' konvenzjoni, mehud fis-sens li ghandu skond l-uzu fiz-zmien tal-kuntratt, hu car, ma hemmx lok ghal interpretazzjoni"*. Dwar dan lanqas f'din il-kawza ma hemm dubju dwar is-sinifikat u l-konsegwenzi tal-iskrittura privata datata 10 ta' Frar 1999, iktar u iktar meta din giet iffirmata mill-istess konvenut, li ammetta fix-xhieda tieghu li tali skrittura giet iffirmata minnu.

Illi huwa wkoll ta' importanza massima fil-ligi dwar relazzjonijiet bejn persuni *"il-principju kardinali li jirregola l-istatut tal-kuntratti jibqa' dejjem dak li l-vinkolu kontrattwali ghandu jigi rispettat u li hi l-volonta' tal-kontraenti kif espressa fil-konvenzjoni li kellha tipprevali u trid tigi osservata. Pacta sunt servanda"*. (A.C. 5 ta' Ottubru, 1998 – **"Gloria mart Jonathan Beacom et vs L-Arkitett u Inginier Civili Anthony Spiteri Staines"**) **"General Cleaners Company Limited vs Accountant General"** – P.A. (RCP) – 29 ta' Novembru 2001).

Illi dan iwassal ghall-principju iehor stabbilit li jirritjeni li l-kuntratti ghandhom jigu esegwiti in *'bona fede'* u li jobbligaw mhux biss dak li jinghad fihom, izda wkoll ghall-

konsegwenzi kollha li ggib maghha tali obligazzjoni". (**"Joseph Francis Depares nomine vs John O'Dea nomine"** - Appell 25 ta' Gunju 1996).

Illi l-konsegwenza ta' kull ftehim ghalhekk hija li l-obbligazzjonijiet iridu jiftehmu li jaghmlu sens (jekk jista' jkun bwon sens) u l-kuntratti ghandhom ikunu interpretati *in bona fede* (**"Carmelo Mifsud vs Joseph Spiteri et"** - P.A. (WG) 30 ta' April 1987). Fil-kuntest odjern dan ifisser li l-iskrittura privata ghandha tittiehed li tfisser dak li qeghda tghid speċjalment meta huwa ammess f'dawn il-proceduri li din l-iskrittura giet iffirmata volontarjament mill-istess konvenut.

Illi pero' ghal din ir-regola hemm l-eccezzjoni fil-kaz biss li jirrizulta li l-iffirmar tal-istess skrittura kien rizultat ta' *male fede* kif gie ndikat fil-kawza fl-ismijiet **"Edward Enriquez et vs Avukat Dr. Anthony Farrugia "senior" et nomine"** (P.A. (GCD) 12 ta' Ottubru, 1995) li sostniet :-

"Il-Qorti tifhem li fejn jirrizulta agir skorett li juri 'mala fides' ma ghandhiex thalli lil min jahti ghal dan l-agir jiehu vantagg mill-'mala fides' tieghu. Il-ligi taghna hija mibnija fuq il-'bona fides'. L-ebda negozju giuridiku ma ghandu immunita' mill-principju 'fraus omnia corrumpit'".

Illi l-allegazzjoni tal-konvenut hija fis-sens li ghalkemm huwa ffirmat l-istess skrittura privata *in verita'* ma kien hemm ebda self ghaliex kien hemm biss arrangament sabiex l-istess konvenut jinghata *computer* li kellu juza' ghax-xoghol tieghu mal-istess socjeta' attrici, izda peress li ma kellux flus biex jixtrih, dan gie fornut mill-istess socjeta' attrici, u l-valur tieghu tnizzel bhala self, proprju din l-iskrittura privata, fil-waqt li l-prezz tal-istess *computer* kellu jithallas lura permezz ta' *commissions* li jkunu dovuti lilu mis-socjeta' attrici fuq ix-xoghol li ghamel.

Illi pero' din it-tezi tal-konvenut ma taghmilx sens, u dan ghaliex ma huwiex verosimili li l-konvenut innifsu jassumi obligazzjoni ghal self li huwa llum qed jghid li ma ireceviehx u jobbliga ruhu li jhallas l-istess self permezz ta' pagamenti mensili, u dan ukoll wara li bi skrittura

datata l-1 ta' Jannar 1999 jobbliga ruhu li jirritorna l-apparat tal-istess socjeta', nkluz allura l-istess *computer* a semplici rikjesta tal-istess socjeta' attrici, kif jidher li ghamel skond it-tieni paragrafu tal-iskritturi privati a fol. 29 u 34 tal-process.

Illi fi kliem iehor l-istess konvenut accetta w assuma l-obbligazzjoni li jhallas somma lura bhala rifuzzjoni ta' self lilu, minghajr ma ndika fl-iskrittura li ffirmja biss huwa volontarjament, li tali pagamenti jigu kkonsidrati bhala pagamenti ghall-akkwist tal-*laptop* minnu, biex b'hekk l-istess konvenut jigi li ser ihallas ghall-istess apparat darbtejn.

Illi wkoll jinghad li l-istess skrittura tindika modalitajiet ta' pagamenti li kellhom isiru mill-konvenut ghar-rifuzzjoni tal-istess self, li anke jekk wiehed jaccetta ghall-mument u ghall-grazzja tal-argument biss li dan l-ammont hemm indikat kien jirreferi ghall-prezz tal-istess *laptop* ikkonsenjat lill-konvenut, tali hlas huwa wkoll differenti minn dak li allega l-istess konvenut li kellu jsir ghall-hlas tal-valur tal-istess *laptop*, ghaliex jekk wiehed ihares biss lejn id-dikjarazzjoni annessa mal-eccezzjonijiet tieghu, wiehed jinnota li t-termini ta' pagament allegati mill-konvenut kienu biss li skond huwa stess tali valor tal-*laptop* kellu jithallas mill-*commissions* dovuti lilu mis-socjeta' attrici ghax-xoghol li kien ghamel.

Illi certament ghalhekk li l-verzjoni ta' l-istess konvenut, mhux biss ma gietx ippruvata izda hija ghal kollox inverosimili w adirittura nkredibbli u konfuzzjonarja, iktar u iktar meta wiehed iqis li kull ftehim li kien hemm bejnu u bejn is-socjeta' attrici, gie redatt permezz ta' skritturi privati datati rispettivament l-1 ta' Jannar 1999 (Dok."CC2"), l-1 ta' Jannar 1999 (Dok. "CC3"), u proprju din id-dikjarazzjoni tal-konvenut innifsu ta' self datata l-10 ta' Frar 1999 (Dok."CC1"), u tali skrittura jikkontjenu l-ftehim shih in iskritt li sar mal-konvenut, li huma l-bazi tal-azzjoni attrici, u huma dijamattrikament opposti ghal dak li illum l-istess konvenut qed jallega f'din il-kawza, tant li fl-istess skritturi ma hemm assolutament xejn sabiex jikkorroboraha jew isostni dak li l-istess konvenut qed

illum ivanta, anzi hemm kollox l-oppost ta' dak minnu eccepjet.

Illi minn dan kollu jirrizulta li l-konvenut ma ssodisfax l-oneru ta' prova li kien jinkombi lilu sabiex jipprova jiddiskredita l-istess skrittura privata ffirmata minnu datata 10 ta' Frar 1999, u dan ghaliex naqas li jgib provi sodisfacenti dwar l-allegazzjoni tieghu, u *di piu`* l-provi li ressaq fuq din il-vantazzjoni tieghu lanqas huma permessibbli skond il-ligi, ghaliex jekk wiehed ihares lejn l-affidavit ta' Rosanne Formosa, dan huwa kollu kemm huwa kwazi mibni fuq *detto del detto*, ghaliex hija stess tammetti li ma kienet bl-ebda mod involuta fir-relazzjoni bejn l-istess socjeta' attrici u l-konvenut, u lanqas kienet prezenti ghall-iffirmar tal-istess skritturi. Fil-fatt l-affidavit taghha jista' jitqies bhala abbuz tal-procedura tal-Qorti, *stante* li ma jistax jinghad li huwa bbazat fuq l-ahjar prova, izda mibni fuq dak li l-konvenut qal lilha; l-istess japplika ghall-affidavit ta' Robert Aquilina, li mill-affidavit tieghu stess imkien ma jidher li kien prezenti fid-data u fil-hin meta l-konvenut iffirma l-istess skritturi fuq riferiti, u hawn forsi tinhass il-htiega li jkun hemm disposizzjonijiet legali, li jindikaw b'mod car u preciz dak li huwa permessibbli li jitnizzel f'affidavit, u dan *oltre* r-regoli dwar il-produzzjoni ta' xhieda u provi li gja hemm stabbiliti fil-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili.

Illi t-tieni eccezzjoni li qajmu l-konvenuti dwar l-istess allegat self huwa li dan is-self huwa null ghaliex sar minghajr il-kunsens ta' martu, propjament il-konvenuta f'din il-kawza. Fl-ewwel lok din l-eccezzjoni fiha nnfisha hija kontradittorja ghall-ohra moghtija mill-istess konvenuti, ghaliex din l-eccezzjoni, kontrarjament ghall-ewwel wahda tipprezumi li kien hemm self, pero' li dan huwa null ghaliex ma gietx iffirmit mill-partijiet kollha. Dan fih innifsu jkompli iwaqqa' l-verzjoni tal-konvenuti li ma kien hemm ebda self.

Illi dwar din it-tieni eccezzjoni l-konvenuta sostniet li fil-fatt qatt ma kellha kuntatt ma' Chris Cachia. Illi effettivament skond **l-artikolu 1322 (2) tal-Kodici Civili** li tissellef flus huwa att ta' amministrazzjoni straordinarja:-

“(2) Il-jedd li jitwettaq l-atti ta’ amministrazzjoni straordinarja, u l-jedd li wiehed iharrek jew jigi mharrek dwar dawk l-atti jew li ssir xi transazzjoni dwar xi atti jkunu li jkunu, jmissu liz-zewg mizzewgin flimkien.

(3) Dawn li gejjin huma l-atti ta’ amministrazzjoni straordinarja:-

(f) li tissellef jew tislef flus, barra minn depozitu ta’ flus f’kont f’bank.”

Illi pero’ hawnhekk issir referenza ghall-**artikolu 1324 tal-Kap.12** li jsostni s-segwent:-

“Atti normali ta’ gestjoni ta’ kummerc, negozju jew professjoni li jkunu qed jigu ezercitati minn parti wahda biss mill-mizzewgin, ikunu vestiti biss f’dik il-parti li fil-fatt tkun qed tezercita’ dak il-kummerc, negozju jew professjoni anke fejn dawk l-atti kieku ma kienux maghmula in relazzjoni ma’ dik is-sengha, negozju jew professjoni kienu jikkostitwixxu amministrazzjoni straordinarja.”

Illi ghalhekk dan is-self bhala li sar fil-kors tan-negozju tal-konvenut innifsu ma kienx hemm bzonn il-firma taghha u kwindi hu validu. Illi l-ammont imsemmi f’din l-iskrittura u fic-citazzjoni huwa ta’ Lm1,245. Illi pero’ Chris Cachia fl-ittra tieghu tat-18 ta’ Awissu 1999 kiteb lill-konvenut li l-bilanc tas-self kien ta’ Lm1,072.15. Kwindi l-ammont dovut mill-konvenuti huwa ta’ Lm1,072.15 ghaliex jidher car, u dan ikkonfermat anke mix-xhieda tal-attur, li l-konvenut kien ghamel xi pagamenti, u ghalhekk l-ammont li huwa dovut huwa dak ta’ Lm1,072.15. skond kif indikat fl-ittra tat-18 ta’ Awissu 1999 (Dok. “DF1” – fol. 42) li ghaliha l-konvenut ma jidhirx li rrisponda.

Illi dwar il-parti tat-talbiet attrici li jirreferu ghall-valur tal-computer, jinghad fl-ewwel lok li mill-provi prodotti jirrizulta bla ebda dubju, tant li dwar dan ma hemmx kontestazzjoni, li Chris Cachia effettivament ta laptop computer lill-konvenut Damian Formosa biex jaghmel uzu

minnu ghax-xoghol pero' dan bil-patt li jhallsu tieghu bil-mod il-mod. Il-hlas kellu jinqata' minn *commissions* dovuti lilu bix-xoghol li hu kien qed jaghti lis-socjeta' attrici. Il-konvenut qed jippretendi li jkun hemm forma ta' tpacija ghall-prezz tal-istess apparat u dan tramite numru ta' *commissions* allegatament dovuti lilu mis-socjeta' attrici.

Illi dwar l-istess *commissions* irrizulta li Chris Cachia & Associates kellhom *over writing commission* mill-business li jkun sar. B'hekk isegwi li l-flus iridu jingabru minghand l-istess socjeta' attrici biex imbaghad dawn jghaddu lill-konvenut. Illi dwar dan Chris Cachia spjega li effettivament huwa qatt ma thallas *commission* fuq il-bejgh ta' Damian Formosa. Dan ghaliex l-istess konvenut, *nonostante* l-*agreement* ta' bejniethom, mar ikellem lill-*Management* tal-Middle Sea biex ma jonorawx dak l-*agreement* ghax dak kien bejniethom u allura x'jiehu minghandhom ma kellux x'jaqsam. Fir-realta' f'dak l-*agreement* (Skond klawsola 6.2 a fol.34 tal-process) jawtorizza lill-istess Middle Sea biex hu jithallas *commission* mis-sales li ghamel il-konvenut personalment. Sal-lum Chris Cachia & Associates ma thallset xejn u b'hekk m'hemm l-ebda *commissions* dovuti lill-istess konvenut fuq il-bejgh li ghamel ghax dan thallas diga' direttament mill-Middle Sea tagghom. L-istess Chris Cachia spjega wkoll li l-*commissions* li gieli hallsu kien ghax kellhom arrangament li jtih ukoll fuq is-sales li jaghmlu l-membri tat-*team* tieghu.

Illi infatti l-verzjoni tas-socjeta' attrici, fl-opinjoni ta' din il-Qorti, hija aktar konsistenti u verosimili minn dik tal-konvenuti anke peress li l-istess konvenuti ma gabu ebda prova kwalunkwe biex juru li kien hemm xoghol maghmul mill-konvenut Damian Formosa, li tieghu thallset is-socjeta' attrici minghand is-socjeta' Middle Sea Insurance p.l.c., anzi mill-kopja tal-fax indirizzata mis-socjeta' attrici lill-istess socjeta' Middle Sea Insurance p.l.c., datata 29 ta' Frar 2000 (Dok. "CCA1"), jidher li dan proprju ma kienx il-kaz, anzi jidher li l-istess konvenut qabad u qabez lis-socjeta' attrici u mar direttament ghand is-socjetajiet l-ohra, u instigahom sabiex ma jhallsux lis-socjeta' attrici,

kollox kontra l-ftehim, anke in iskritt raggunt bejnu u bejn l-istess socjeta' attrici.

Illi fil-fatt mid-Dok."CCA1" (a fol.57 tal-process) jirrizulta li verament intbaghtet korrisondenza dwar din il-kwistjoni. Illi *inoltre* Ray Sciortino li kien jahdem mal-istess konvenut u kien jithallas bl-istess mod ghax il-qliegħ kien jinqasam bejniethom iddikjara li hu rcieva l-ammont imsemmi bhala *commission*. Fil-fatt tohrog car li ladarba s-socjeta' attrici thallset fuq il-hlas ta' l-istess Sciortino huwa thallas sehmu. Min-naha fuq ix-xogħol tal-konvenut l-istess socjeta' attrici qatt ma thallset u għalhekk hija min-naha tagħha ma kellha x'tagħti xejn lill-konvenut. Dan kollu huwa prova ohra ndikattiv li Damian Formosa mhux biss m'onorax il-ftehim tieghu mas-socjeta' attrici u din għalhekk ma thallsitx dak dovut lilha, izda fil-fatt jirrizulta li deliberament l-istess konvenut mar kontra l-ftehim milhuq bejnu u l-istess socjeta' attrici, u għamel it-tentattivi kollha sabiex l-istess socjeta' attrici ma tithallasx għal dak li kien lilha dovut, kieku x-xogħol gie registrat fuq l-istess socjeta' attrici.

Illi dwar dan l-istess konvenut ma gab ebda prova sabiex jikkontradixxi l-allegazzjonijiet attrici f'dan il-kuntest, anzi huwa stess ma setax jikonferma dak allegat minnu li s-socjeta' attrici thallset fuq ix-xogħol tieghu, anzi ma jidher li għamel lanqas tentattiv wiehed sabiex jipprova l-allegazzjoni tieghu, u dan setgha sar minnu facilment billi jingungi rapprezentanti tas-socjeta' Middle Sea Insurance p.l.c. li huwa allega li hallsu lis-socjeta' attrici, jew dokumenti relattivi li juri li l-istess socjeta' attrici rceviet il-pagamenti dovuti lilha frott tax-xogħol tieghu.

Illi fil-fatt id-dokumenti kollha anke voluminużi esebiti mill-konvenut minn fol. 59 sa fol. 116 tal-process minn imkien ma jindikaw li l-istess socjeta' attrici rceviet xi pagamenti rizultat tax-xogħol kompjut mill-konvenut Damian Formosa anzi fil-kontro-eżami tieghu l-unika haga li l-istess konvenut meta mistoqsi biex jagħti prova li s-socjeta' attrici thallset kien biss li jipprezumi li sar hekk għaliex is-soltu hekk isir; asserzjoni li bl-ebda mod ma jista' jingħad li tistabbilixxi prova necessarja skond il-ligi sabiex l-istess

konvenut jipprova l-allegazzjoni tieghu fil-konfront tas-socjeta' attrici, u dan in-nuqqas tal-konvenut huwa iktar gravi meta wiehed jikkonsidra li ma kien hemm xejn x'izomm lill-konvenut sabiex jipproduci bhala xhieda lir-rapprezentanti tal-Middle Sea Insurance p.l.c. in sostenn ta' dak li kien qed jallega, pero' dan baqa' qatt ma ghamlu.

Illi kontra dan kollu hemm ix-xhieda skejta ta' Chris Cachia li spjega bl-aktar mod car li mis-sales li ghamel il-konvenut huwa qatt ma thallas xejn, u dan ghaliex l-konvenut mar minn wara daru ghand is-socjeta' Middle Sea, kontra l-ftehim ta' bejniethom, u insitgahom biex ma jhallsu xejn lis-socjeta' attrici.

Illi ghalhekk la darba jidher li mill-provi l-partijiet qabblu dwar il-valur tal-istess *laptop computer* li gie kkonsenjat mis-socjeta' attrici lill-konvenut, u la darba gie ppruvat li l-istess konvenut qatt ma hallas il-valur tal-istess *computer*, u lanqas huma dovuti lilu mis-socjeta' attrici l-ebda ammont ta' *commissions* skond il-ftehim iffirmit bejn il-partijiet ghaliex is-socjeta' attrici qatt ma thallset tax-xoghol tal-konvenut, mela allura jsegwi li ma hemm l-ebda tpacija li ghandha ssir u l-valur tal-*computer* ghandu jithallas *da parte* tal-konvenuti, gialadarba huwa ammess li l-istess apparat ma giex ritornat meta mitlub. Kwindi l-konvenuti ghandhom ihallsu Lm1,400 bhala valur tal-istess *laptop computer* flimkien mal-ammont ulterjuri ta' Lm1,072.15 bhala bilanc tas-self fuq indikat li jammontaw ghat-total ta' elfejn, erba' mija u tnejn u sebghin lira Maltin u hmistax-il centezmu (Lm2,472.15).

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuti, **tilqa' t-talbiet attrici** b'dan illi:-

2. Tiddikjara illi l-konvenuti huma debitori tas-socjeta' attrici fis-somma komplessiva ta' elfejn, erba' mija u tnejn u sebghin lira Maltin u hmistax-il centezmu (Lm2,472.15), rapprezentanti in kwantu ghas-somma ta' elf u tnejn u

sebghin lira Maltin u hmistax-il centezmu (Lm1,072.15) bhala bilanc ta' ammont lilhom misluf, u in kwantu ghas-somma ta' elf u erba' mitt lira Maltin (Lm1,400) ghall-valur ta' *computer* lilhom misluf mis-socjeta' attrici, li ma giex debitament ritornat lill-istess;

3. Tikkundanna lill-konvenuti jhallsu lis-socjeta' attrici s-somma komplessiva ta' elfejn erba' mija u tnejn u sebghin lira Maltin u hmistax-il centezmu (Lm2,472.15), rapprezentanti in kwantu ghas-somma ta' elf u tnejn u seghin lira Maltin u hmistax-il centezmu (Lm1,072.15) bhala bilanc ta' ammont lilhom misluf w in kwantu ghas-somma ta' elf u erba' mitt lira Maltin (Lm1,400) ghall-valur ta' *computer* lilhom misluf mis-socjeta' attrici, liema *computer* ma giex debitament ritornat lill-istess kif premess.

Bl-ispejjez inkluzi dawk ta' l-ittra ufficjali datata Marzu 2001 kif ukoll il-mandat ta' sekwestru u bl-interessi legali mid-data tan-notifika tal-imsemmija ittra ufficjali sal-effettiv pagament kontra l-konvenuti.

Moqrija.

**Onor. Imhallef Raymond C. Pace LL.D.
1 ta' Ottubru 2002.**

**Josette Demicoli
Deputat Registratur
1 ta' Ottubru 2002.**